

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 946

מסכת בבא בתרא קס"ח - קע"ד ♦ אהלות י', ט' - י"א, א'

בס"ד, ט"ו תמוז תשע"ז

השבוע בגליון

- ♦ השפעתה של אות אחת שנשמטה מפסק הלכה
- ♦ למי הזכות לומר קדיש
- ♦ קדיש תמורת קדיש
- ♦ "ערבות אוואל" - מה מקור המילה ומה פירושה
- ♦ BON POR AVAL

- ♦ גביית הוצאות משפט בבית דין - באלו מקרים
- ♦ מבצע הנוכחות של קבוצת זייפנים
- ♦ תביעת ממון באמצעות שטר שלא נקוב בו סכום כל שהוא
- ♦ המחאות "פתוחות" - תקופת ההלכתי
- ♦ הפולמוס על תפקידם של עדי הקידושין

דבר העורך

אני מאמין!!!

ספר החינוך מצווה תי"ט: "הכל חייבים לקבוע עתים לתורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה."

★ ★ ★

תכול השמים וציוץ הציפורים היוו תפאורה מיוחדת במינה למחזה המדהים שהתרחש באותו בוקר מושלם. אנשים נאספו מלא הרחוב ונדחקו זה בזה תוך כדי שהצלו בידיהם על עיניהם והרימו את ראשם גבוה ככל שמפרקתם אפשרה להם.

שם, גבוה, הרחק מעל ראשי ההמון, ניצב לוליק, היבן יקיר של העיירה, אורחם הוותיק של צמרות העצים וגגות הבתים, הוא עמד בשלווה על ריבוע פח לוהט שכיסה על פתחה האפל של ארובת המאפייה, וכרך במיומנות חבל עבה וגס סביב הארובה. לפתע הוא נעלם, ולאחר דקה הגיח על גג הבית שמעבר לרחוב. המיית חילופי דברים נרגשים החלה עולה מתוך ההמון, עד שהצעירים סייעו למבוגרים למקד את מבטם במיקומו החדש של לוליק, והסדר שב על כנו.

האווירה היתה מתוחה יותר מהחבל שנמתח במקצועיות בין שני הגגות. לוליק התייצב על קצה הגג, כשסוליות נעליו מכבצות מעבר למעקה, ו

דף קס"ז/ב ושניהם נותנין שכר

גביית הוצאות משפט בבית דין - באלו מקרים

בין אומות העולם מקובל שבית המשפט מחייב בהוצאות המשפט את היוצא חייב במשפט. בהוצאות אלו גלומים שכר השופטים, שכר עורכי הדין של הצד השני ועוד. מהי השקפת התורה אודות חיוב זה, וכיצד נוהגים בדיני תורה המתנהלים לאור ההלכה הצרופה? על כך, ועוד - במאמר שלפנינו.

מבואר בסוגייתנו, שסופרי בית הדין נהגו לכתוב את הטענות שהעלו הצדדים במהלך הדיון בפני בית הדין, כפי שאומר הרשב"ם (ד"ה שטרי טענתא) "כדי שלא יהו טוענין וחוזרין וטוענין". ובמשנתנו מבואר שתשלום דמי כתיבה זו מוטל על שני הצדדים המתדיינים, התובע והנתבע, באופן שווה. מכך הסיק הריב"ש (שו"ת סי' רכ"ב), כי גם תשלום הוצאות בית הדין יחולק במידה שווה בין הצדדים לדיון, ואין להשתיתו על המפסיד בדין בלבד. מאחר שהן התובע והן הנתבע הזדקקו לשירותיו של בית הדין כדי לברר את עניין התביעה ביניהם, אזי, עליהם לשאת בנטל יחדיו.

בעל דין סרבן חייב לשאת בהוצאות שנגרמו בעטיו: אמנם, הריב"ש מציין, כי אם הנתבע הוא "סרבן" הגורם בהתנהגותו להוצאות מיותרות לתובע, כגון, הוצאת "כתב סירוב" וכדומה, נחשב הוא כמזיק בפשיעה [בגרמין] ועליו לממן את ההוצאות שנגרמו בגינו. לא זו בלבד, אלא שכאשר מתברר לבית הדין, שתביעת התובע אין בה ממש ומטרתה לקנטר את הנתבע בלבד, אין הנתבע צריך לשאת בהוצאות בית הדין, אלא התובע הקנטרן ישא בהוצאות אלו (הגאון מקוטנא ישועות ישראל חו"מ סי' י"ד בעין משפט ס"ק י"ד).

עדיין נותר לנו לברר, אם במקרים מעין אלו רשאי הנתבע לחייב את התובע גם בתשלום שכר הוצאותיו שלו, כגון, שכר טוען רבני וכדומה. מדברי הפוסקים עולה, כי אין לחייב את התובע על

לעילוי נשמת

א"מ הר"ד **משה בעער** ז"ל בן ר' יהודה ז"ל

נלב"ע כ' בתמוז תשע"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י בני המשפחה

לעילוי נשמת

הר"ד **אבנר רייכמן** ז"ל

ב"ר אברהם שלמה ז"ל
נלב"ע י"ט בתמוז תשנ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו ובתו
הר"ר **אשר ושושנה אורנשטיין** שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **בנימין (בענו) צאודרר** ז"ל

ב"ר יונה ה"ד נלב"ע י"ב באייר תשס"ב

ומרת **מינה צאודרר** ע"ה

ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשס"ב
תנצב"ה

הונצחו ע"י משפ' גוטמן שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף בונים גוטר** ז"ל

ב"ר אליהו ז"ל

נלב"ע ט"ו בתמוז תשמ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה יצחק זיסר** ז"ל ב"ר אהרן שרגא ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשנ"ז

ממייסדי ומקימי בית המדרש סוכטשוב בני-ברק **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

כך, מאחר שהוצאה מעין זו אינה נכפית על הנתבע, שהרי הוא רשאי לייצג את עצמו בפני הדיינים. שכירת הטוען הרבני נעשית מרצונו ועל פי בחירתו, ואינה נחשבת כנזק ישיר שנגרם על ידי התובע. היוצא מדברים אלו, כי אם הותר לאדם לתבוע את חברו בערכאות, והוא זכה בתביעתו, וכתוצאה מכך חוייב הנתבע בתשלום שכר עורך הדין של התובע, עליו לשוב לבית הדין שהתיר לו לפנות לערכאות, כדי שיורו לו אם הוא רשאי ליטול סכום זה מן הנתבע.

דף קסז/א האי מאן דבעי למחוי חתימות ידיה בבי דינא לא לחוי בסוף מגילתא

מבצע הנוכלות של קבוצת זייפנים

לפני מספר שנים רעשה ירושלים התורנית כאשר הוגשה תביעה בבית דין כנגד תלמיד חכם מכובד, ולפיה הוא נדרש לפרוע סכום גבוה מאד, בהתאם לשטר חוב עליו התנוססה חתימתו. הלה אמנם לא הכחיש את חתימתו על אותו שטר, אך טען בלהט, כי מעולם לא לווה סכום זה! דייני בית הדין, שהבחינו במקרה המוזר שלפניהם, מינו צוות בדיקה מיוחד שהצליח לגלות, כי התובע משתייך לקבוצת נוכלים, שהגתה זיוף מקורי. לנוכלים אלו נודע כי אותו תלמיד חכם נוהג היה לחתום את שמו באמצע הדף הראשון של כל ספר מספריו הרבים. כך, לא נותר לזייפנים כי אם לשאול אחד מספריו, לתלוש את הדף הראשון ולכתוב שטר חוב הגון מעל החתימה...

אכן, בסוגייתנו ממליץ אב"י לאדם הנדרש לחתום את שמו, שיעשה זאת בראש הגליון, כדי למנוע אפשרות שמעל חתימתו יוסיפו דברים שלא היו ולא נבראו. הריטב"א בסוגייתנו מבהיר, כי הזהרתו של אב"י נובעת מהתבוננות בנפש האדם וחזיו התנהגותו בשעות בלתי צפויות. שהנה, לכאורה, אין בסיס לחששו של אב"י, שכן, אדם הטוען "פרעתי" כנגד כתב ידו, נאמן הוא (בשונה משטר החתום על ידי עדים). ואם כן, גם כאשר יוצג שטר כזב לפני החותם, הוא יוכל לטעון "פרעתי" ולהפטור? אולם, הריטב"א מבאר, שאב"י יד לטוף דעתם של בני אדם. באופן טבעי, כאשר אדם נחשף לעלילת שקר מעין זו, תגובתו הספונטנית היא "שקר! לא היו דברים מעולם!". מכאן ואילך, אין הוא נאמן לטעון "פרעתי", שהרי, האומר "לא לוית", מודה בזאת שלא פרע את החוב מעולם, לדבריו שלא לווה סכום זה. לפיכך, טוב יעשה אדם אם ימנע שימוש בלתי ראוי בחתימת ידו (לעיל ו/א, כתובות פח/א. ועיין בשולחן ערוך חו"מ סי' ס"ט סעיף ב' ובש"ך שם ס"ק י').

תביעת ממון באמצעות שטר שלא נקוב בו סכום כל שהוא: מקרה מעניין מובא בספרו של בעל הלבושים (לבוש עיר שושן, סי' מ"ח). לפני כארבע מאות ועשרים שנה טען אדם בפני בית דין, כי חברו חייב לו סכום מסויים, וכראיה לדבריו הוא הציג **שטר חלק**, אשר בתחתיתו התנוססה לראווה חתימתו של הנתבע. "שטר חלק זה", טען התובע, "נמסר לידי על ידי הנתבע, משום שהוא האמין לי שאמלא בעצמי את הסכום אותו הוא חייב לי!" התובע אף המשך וטען כי לו היה שקרן, יכול היה למלא בעצמו כל סכום שהיה עולה על דעתו ולפיכך יש להאמינו על הסכום שהוא תובע. אך בעל ה"לבושים" דחה את התביעה על הסף, שכן, "השוטה שבבני אדם לא יעשה כן", להפקיד שטר חתום וחלק ביד אחר, ואין לנו אלא לשער, ששטר זה אבד מידו של הנתבע, ואין התובע נאמן לטעון שהנתבע הפקיד שטר ריק בידו. הוא אף מסיים את תשובתו בביטוי חריף, ואומר כי הנותן לאחר שטר ריק בחתימת ידו "אין זה אלא פתי המאמין לכל דבר, או משוגע, ובכלל שוטה ייחשב. ואין במעשיו של אדם כזה כלום".

המחאות "פתוחות" - תוקפן ההלכתי: למרות הכל, בימינו, שונים הדברים ונידון זה אקטואלי ביותר, משום שבני אדם נוהגים להפקיד אצל אחרים המחאות "פתוחות" שאינן נקובות בסכום, כגון, הרוכש חפץ לפי שער החליפין של מטבע חוץ שיהיה ידוע בעתיד ביום פלוני, או הלווה כספים במוסד של גמ"ח ומפקיד בידי המלווה מספר המחאות "פתוחות" שיירשם בהן סכום ההחזר כפי שער החליפין שיהיה ידוע ביום הפירעון. לפיכך, יש לברר את תוקפה ההלכתי של תביעת ממון על ידי תובע המציג המחאה חתומה אשר אינה נקובה בסכום כל שהוא.

מדברי הפוסקים עולה, כי אם נוהג להשאיר בידי הזולת המחאה "פתוחה", אזי, נאמן המחזיק בהמחאה ה"פתוחה" לתבוע את בעליה על כל סכום שנקב על ידו. תקנה זו מעוגנת גם בסעיף 19 (א) לפקודת השטרות, האומר: "היה השטר חסר פרט מהותי, האדם המחזיק בו יש לו רשות להשלים את החסר, ככל שנראה לו". נמצא, שמאחר שהמחזיק בהמחאה רשאי למלא בה את הסכום "ככל שנראה לו" נאמן הוא לתבוע את בעל המחאה, גם כאשר סכום התביעה אינו נקוב בה (עיין משפטיק ליעקב ח"א סי' כ"ב אות ו').

דף קסח/א האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה

הפולמוס על תפקידם של עדי הקידושין

בסוגייתנו ממליץ אב"י לתלמיד חכם ההולך לקדש אשה, כי ייטיב לעשות אם יצרף למעמד הקידושין אדם אשר יודא כי אכן זו היא האשה המיועדת לו, מאחר שאותו תלמיד חכם עסוק בתורה ושקוע בה ראשו ורובו, ויש לחשוש שמא הוחלפה הכלה המיועדת לו באשה אחרת. בהקשר לכך דנים הפוסקים, אם העדים אשר מעידים על מעשה הקידושין צריכים לראות את

וכפות ידיו צמודות זו לזו בדיוק באמצע, מול החבל.

לוליק הוריד את מבטו אל הקהל ושאל: לעבור על החבל?

מספר הנהונים רפים נשמעו מבינות האנשים. אני לא שומע! הרים לוליק את קולו, לעבור, או לפרק את החבל? תעבור, תעבור, הריע ההמון שהפך באחת שותף פעיל בביצוע הפעול.

מול עיניהם המשתאות של בני העיירה הוכיח לוליק, כי לא לשווא הוא עמד על רגליו בגיל ארבעה חודשים, ולא לחינם התהפך על ראשו בגיל שבעה חודשים, כפי שסיפרה אמו בהתרגשות לכל מי שרק רצה לשמוע. בהשקט ובבטחה, כששלווה נסוכה על פניו, פסע לוליק על החבל המתוח, כשהוא אינו שוכח לנופך לקהל בשעה שעבר מעל ראשיו, בסיימו את ההליכה, פרצו הנאספים בקריאות גיל ובמחאות כפיים.

היתה זו רק ההתחלה.

כשרונו של לוליק בא לידי ביטוי מובהק ומוכח, ומכאן היתה הדרך סלולה לפניו, בדרכו להפוך לאיש המסוגל לתקן המונים ולרוקן את כיסיהם. **מנהל** מיוחד נשכר על ידי בני המשפחה, כדי לנווט, לווסת, לנהל ולארגן את מופעיו של הנער בעל כשרון זההב.

נעבור זמן לא רב, פורסמו מודעות ברחבי המחוז, והכיתוב על גביהן הבטיח לקורא, כי הוא יחזה בדברים שלא ראה מעולם.

אכן כך היה.

זמן קצר לפני השעה היעודה, הופיע לוליק בקצה הרחוב, ישוב על מרכבה ססגונית, ובעוד סוסי המרכבה שועטים נותר לוליק ממקומו, דילג על ראשו של גברתן מיומן שהוכן היטב למשימתו, ובתום סדרת קפצוצים מרשימה, ניצב לוליק בראש הגג, נכון ומזומן.

הכרוז הודיע כי לוליק יפסע על החבל כשהוא נושא בידיו תרנגולת מקרקרת, ועל ראשו ביצת בת יענה. שריקת התפעלות נפלטה מפיות ההמונים, ולוליק התגלה במלוא כשרונו ליצירת קשר בלתי אמצעי עם הקהל.

הוא פנה אליהם כנואם וותיק ורגיל, סיפר להם על חייו בכפר לצד הסוסים והחמורים - הקהל היה מרותק - על אותו יום שבו נפלט מבית הספר - הקהל היה משושע - על היום שבו סבו וסבתו נפטרו באחת - הקהל היה עצוב - ועל אותו יום שבו הלך לראשונה על חבל - הקהל היה נרגש.

כמוני כמוכם! הכריז לוליק בפאתוס, והניח את ידיו על חזהו ומיד פרש אותן בתנופה לעבר הקהל. גרשותי כרגשותיכם! מאוויי כמואווייכם! והוא הנמיך את קולו, ופחדו כפחדכם! אודה על האמת, אני מפחד מאד. החבל, כפי שאתם רואים, נמתח בגובה רב מעל הקרקע, ואם אפול, חלילה, הכיין לוליק את ראשו, אתם תלנו אותי בתהלוכה קודרת למנוחתי האחרונה.

איש לא דיבר.

לכן, המשך לוליק בקול מהסס, החלטתי שלא אעלה על החבל. אני מפחד!

קריאות עידוד החלו בוקעים מן ההמון, ועד מהרה הן הפכו לקצובות ורועמות. ההמון ניסה לשלהב את דמיונו ולעודד את רוחו, אל תפחד! אל תפחד! שאה ההמון. אנשים מיוזעים נופפו בידיהם באגרופים קמוצים, נערים וילדים צוחו בהיסטריה, אל תפחד! אל תפחד!

לוליק כבש חיוך נסתר, הכל פעל כמתוכנן. הוא הרים את ידיו אל על, והקהל השתתק באחת. לעבור על החבל? שאל בהתרסה, והקהל השיב בסחרור חושיים, בשאגות אדירות שהתגבשו לרעם אדיר שהכה בקצב: תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ב-ו-ר. תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ב-ו-ר. ההמונים נעו מצד לצד, לפי קצב, תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ב-ו-ר.

כשנתם את ליבי, התוודה לוליק בבת צחוק, והקהל השיב לו בחיוכים רחבים. באמת לא ציפיתי לזה, תודה רבה לכם, חיזקתם אותי.

לוליק עבר על החבל, התרנגולת בידיו, מקרקרת בפחד, וביצת בת היענה על ראשו, לא זעה ולא נעה.

הכלה כדי למלא את תפקידם. לדעת המב"ט (שו"ת ח"א סי' רכ"ז, ומביאו בנו המהרי"ט בחידושו למסכת קידושין מב/א), חובה על העדים לעשות כן כדי שיוכלו להעיד שהיא זו שהתקדשה לחתן. למעשה, כמאתיים וחמישים שנה לפני המב"ט, כבר ציין רבי יהודה בנו של הרא"ש, כי יש לעשות כן, כדי שיכירוה שהיא זו הנישאת לפלוני, ולאחר מכן ישובו ויכסו את פניה (שו"ת זכרון יהודה סי' צ"א).

אלא, שלדעת בעל האבני מילואים (סי' ל"א ס"ק ד'), המב"ט התייחס בדבריו למקרה שהקידושין נערכים בחופזה ולא במעמד קהל רב. אולם, כאשר נשים רבות סובבות את הכלה, הרי יודעות הן מי היא, וממילא הוחזק הדבר שפלוגית היא הכלה וניתן לסמוך על חזקה זו, ושוב אין העדים צריכים לראותה. אולם, בשו"ת "חסד לאברהם" (למהר"א תאומים סי' קמ"א אה"ע סי' כ') מערער על סברה זו, שהרי נשים אינן כשרות לעדות, ואף אם הן יעידו בפני בית דין כי זו היא הכלה, אין בכך כלום. לפיכך, הוא הנהיג בעירו כדעת המב"ט.

הנהגתו זו של בעל החסד לאברהם עוררה עליו התנגדות עזה מצד אחרונים רבים שטענו, כי אין זה מדרך הצניעות, וחלילה לשנות מן המנהג שלפיו העדים אינם צריכים לראותה (שו"ת דברי חיים אה"ע ח"ב סי' ע"א, שו"ת בית שלמה אה"ע סי' ט'. שו"ת תורת חסד אה"ע סי' ח' אות ד', וע"ע קהלת יעקב לבעל נתיבות המשפט סי' ל"א סעיף א' ובפתחי תשובה סי' מ"ב ס"ק י"ב וס"ק י"ג).

השפעתה של אות אחת שנשמטה מפסק הלכה: בספר מטה משה (דיני הכנסת כלה אות ח') הביא בשם הספר צידה לדרך, שיש מקומות שנהגו לראות את הכלה קודם הקידושין, "ובטוליטולא חזרו לנהוג כן ויישר כחם". לכאורה, דעתו כדעת המב"ט, שיש לגלות את פני הכלה. אולם, בגירסה חדשה יותר של הספר (מאמר ג' כלל ב' פ"א) הגירסה היא: "ובטוליטולא חזרו מלנהוג כן, ויישר כוחם". היינו, הם חזרו בהם ממנהג זה ואין על העדים להביט בפני הכלה. **לסיים**, ראוי לציין, כי עד לימינו המנהגים בנושא זה חלוקים [ראה באוצר הפוסקים שהביא את הדעות בנידון].

דף קעב/א קח לך זיתים ובא ועשה

למי הזכות לומר קדיש

ויכוח מעניין התגלע בין שני אנשים לגבי זכות אמירת הקדיש ביום השנה לפטירת הוריהם שחל באותו תאריך. בקהילתם נהגו כדעות הפוסקים, שאין שני אנשים אומרים קדיש יחדיו, אלא אדם אחד בלבד, לפיכך, הם חילקו ביניהם את זכות אמירת הקדישים ביום הייארצייט. למגינת לבו של ראובן, לא עלה בידו להתפלל תפילת שחרית בבית הכנסת, ושמעון זכה לומר את כל הקדישים בתפילה זו. בהגיע זמן תפילת המנחה, טען ראובן, כי עתה שמורה לו הזכות לומר קדיש, שהרי שמעון כבר זכה בקדיש של תפילת שחרית. לעומתו, טען שמעון בלהט, "לו היית בא לתפילת שחרית, הייתי שמח לחלוק עמך את הקדישים, אך מה אעשה שנעדרת מן התפילה". זה טוען בכה וזה הבכה, ולבסוף התגלגלו הדברים לסוגייתנו.

משנתנו עוסקת בשני אחים, עשיר ועני שירשו בית מרחץ מאביהם. האח העשיר נהנה מן הירושה, שלח את עבדיו להסיק את תנור בית המרחץ, והתענג על המים החמים, אך לאחיו העני לא היה די ממון כדי להפעילו. במקרה זה, קובעת המשנה, אין העני רשאי לתבוע את אחיו לפצותו על שימוש הבלעדי בבית המרחץ, שכן, אחיו העשיר יטען כלפיו, כי איש אינו מונע ממנו להשתמש בבית המרחץ, והעדר ממנו, אינה עילה מספקת לחייב את העשיר במתן פיצויים. בהתאם לכך, לכאורה, גם שמעון רשאי לטעון כלפי ראובן, כי איש לא מנע ממנו להגיע לבית הכנסת לתפילת שחרית ולומר את הקדישים "שלו", ומשלא עשה כן, אין הוא רשאי לתבוע קדישים אחרים במקומם.

קדיש תמורת קדיש: אולם, המגן אברהם (או"ח סי' קל"ב ס"ק ב') מחלק בסברה יפה בין שני המקרים. הכל מבינים, הוא אומר, כי כאשר אחד מן השותפים במזון מסויים אוכל ממנו, רשאי שותפו לאכול מן המזון כמות זהה לזו שאכל הראשון, שהרי, האכילה מכלה את המזון, ואם השותף הראשון ימשיך לאכול לבדו, לא תשאר כמות זהה של אוכל לשותף השני. כך גם שני בעלי הקדיש, אשר זכות אמירת הקדיש משותפת לשניהם, יכולים לתבוע אמירת קדיש כנגד קדיש, כדי לאזן את זכויותיהם, ועל שמעון, שכבר אמר קדיש בתפילת שחרית, להניח את אמירת הקדיש של תפילת המנחה לראובן. לעומת זאת, שימוש של העשיר בבית המרחץ אינו מונע מאחיו הדל את השימוש בו, ואינו גורע מחלקו בנכס, ולפיכך, זה נהנה וזה לא חסר, ועל כן תביעתו של האח העני נדחית.

דף קעד/א רבא אמר כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן

"ערבות אוואל" - מה מקור המילה ומה פירושה

"אני ערב ערבות אוואל לתשלום השטר על ידי עושה השטר". נוסח זה מופיע בשטרי החוב הרשמיים המונפקים על ידי מוסדות המדינה, והמשמשים כשטרות חוב להלוואות רבות, בין היתר גם למוסדות גמחים"ם. מהי ערבות אוואל? את מקור המילה אוואל, ואת ההשלכות המשפטיות של מילה זו וכיצד יש להתייחס אליהן לפי דת תורתנו הקדושה, ננסה לברר במאמר הבא.

סוגייתנו עוסקת בדיני ערבות ומבואר בה כי קיימים שני סוגי ערבים. א. **ערב רגיל**, שניתן לדרוש ממנו לפרוע את החוב של הלווה רק לאחר שהוכח, כי הלווה נטול נכסים הוא ואין באפשרותו

מיני אז, הפכה קריאת ההמונים, תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר, לסמלו המפורסם של לוליק. לוליק השכיל לשלב את הקהל ולתת להם את התחושה שהצלתו היא הצלתם וכשלונו הוא כשלונם. זו היתה הסיבה שבכל ההופעות שלו עמדו המונים ואימצו את מיתרי קולם בקריאות קצובות תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר. הוא היה עולה על הגג ופונה אל ההמונים, אתם מאמינים שאצלי, שלא אפול; והם היו משיבים בן רועש כתופי מלחמה, ומיד פוצחים בקריאת העידוד המפורסמת ביותר, תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר.

חלפו שנים, ולוליק לא חדל להפתיע את הצופים. מהופעה להופעה הוא השתכלל וחיפש את התרנגולת המקרקרת ואת ביצת בת היענה הוא זנח זה מכבר. עתה היה מהלך על חבל נטוי, כשנחש כרוך על ראשו, אש אוהזת בקצה שרוולו, ועקרב עצבני מתנהל על החבל מאחוריו.

הקהל היה מהופנט. אותו יום הבטיחו המודעות, כי זו תהיה ההופעה האחרונה של לוליק בשנה הקרובה. המונים, עשרות אלפים, נאספו בעמק הרחב שבין שני ההרים שפסגותיהם נצבעו באדום בוהק. פועלים מותשים חיזקו פעם נוספת את חיבורי החבל שנמתח מפסגה לפסגה, ובדיקו בשעה היעודה הופיע לוליק, צוחק כתמיד, וסיפר להם, כי היום הוא עומד לעבור על החבל, כשעיניו עצומות וכסא בידיו.

לא עלה בידו להשקיט את ההמון. הם התרגשו כפי שלא חוו מעודם. לוליק אינו חדל להפתיע. לאחר דקות ארוכות השלך הס, ולוליק מיקד את מבטו הרחק לעבר האופק, בשעה ששקל את דבריו.

האם, האם אתם מאמינים שלא יאונה לי כל רע, בעודי פוסע בעיניים עצומות, וכסא בידיו מאמינים?

כן עצום ורב, בשלל קולות וגוונים נישא מכל עבר ומילא את העמק. אתם מאמינים? בטוחים? הקהל נענה לאתגר, ושאגת כן אדירה הרעידה את הקרקע, ומיד החלו להשמע הקריאות המוכרות שאיחדו את ההמון לדבוקה אחת. תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר. תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר. ילדים הונפו על כתפי הוריהם, אנשים טיפסו על כל סלע ואבן, כדי לצעוק בקול רם יותר, תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר. תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר. לא היתה כקריאה הזו מאז החל לוליק להופיע כלוליק. הוא היה נרגש עד דמעות. עשרות אלפי אנשים עמדו והריעו לו ממושכות, והביעו בו את בטחונם, תעבור, לוליק, ת-ע-ב-ו-ר.

לפתע חלפה במוחו מחשבה חדה כתער. הוא הרים את ידיו בתנועה פתאומית, ונופף לקהל שיחדלו מן הצעקות.

רפויי כח, צמאים ומותשים, הקשיבו האנשים לשאלתו המפתיעה של לוליק:

- **יקירי**, תודה לכם על האמון הרב שהבעתם. אני מאמין לכם שאתם מאמינים שאצליח לעבור את החבל, בעיניים סגורות וכסא בידיו, לכן, רציתי לשאול אתכם, מי מכם מוכן לשבת על הכסא שאשא בידיו בעת שאעבור על החבל?

שקט - מי??? רעם קולו של לוליק בזעם. **קולו** הדקיק של זאטוט נשמע צועק אני, אך הוא הושתק בחבטה על ידי אביו. השתתעת?

- **מי** מאמין ומוכן להצטרף? לוליק שאג בחימה ובחרון.

ההמונים הרכינו את ראשם בבושה. **איש** אינו מאמין.

★ ★ ★

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים...

אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא יחיד...

אני מאמין...

אני מאמין...

אני מאמין...

"אני מאמין באמונה שלמה שכל התורה המצוייה עתה בידיו היא הנתונה למשה רבינו עליו השלום ובתורה הזו כתוב לאמר:

הדף היומי

בבא בתרא קס"ח-קע"ד

ט"ו-כ"א תמוז

לפרוע את חובו. **ב. ערב קבלן**, אשר לו מעמד כשל הלווה עצמו, ולפיכך המלווה רשאי לפנות ישירות אליו כדי לגבות את החוב, אף ללא כל פניה אל הלווה. שמו של ערב "קבלן" ניתן לו על שם כך שהוא נחשב כמי שקיבל בעצמו את ההלוואה מן המלווה והעבירה לידי הלווה (רשב"ם בבא בתרא מז/א). לפיכך, בעליו של שטר חוב עם ערבות, שתוכנו אינו מציין כי הערב הוא "קבלן", אינו רשאי לגבות ממנו את החוב אלא לאחר שהוכחה חוסר יכולתו של הלווה לפרוע את חובו.

ברבים ממוסדות הגמ"ח נהוג להחתיים את הערב על הנוסח האמור בסוגייתנו: "תן לו ואתן לך". היינו, שהערב מורה למלווה שילווה ממון ללווה ובתמורה הוא מתחייב כערב קבלן. יש לעומת זאת רבים המשתמשים בשטרות חוב הרשמיים שבהם הנוסח הוא "ערבות אוואל". לפי חוקי המדינה, לחותם על שטר ערבות אוואל מעמד של "ערב קבלן". כדי לברר, אם גם לפי דין תורה מעמדו דומה, עלינו לדעת מדוע החותם על ערבות אוואל דינו כערב קבלן. רבים סבורים, כי ערבות אוואל משמעה שהערב מקבל על עצמו להיות "ערב קבלן", ומשכך, לכאורה, אין מקום לשלול את מעמדו כערב קבלן גם מדין תורה (ועיי' פתחי חושן הל' הלוואה פ' י"ג ס"ק ז).

BON POR AVAL: אלא שהגאון רבי יעקב אברהם כהן שליט"א ערך בירור נרחב בסוגיה משפטית זו בקרב משפטנים בכירים, ומצא כי המילה "אוואל" מבוססת על ביטוי צרפתי - **BON POR AVAL** [בון פור אוואל] אשר בא לציין שפלוני משמש כערב לחוב המצויין בשטר, אך אין בביטוי זה כל רמז לכך שהערב מקבל על עצמו להיות "ערב קבלן". היינו, אין כל קשר בין המילה "אוואל" לבין השתת חיוב "ערב קבלן" על החותם ערבות. גם מי שיחתום כערב, **ללא אזכור המילה אוואל**, דינו אחת לפי חוק המדינה לשמש כערב קבלן! כלומר, חוק המדינה אינו מכיר בערב רגיל. לדידו, הכל ערבים קבלנים.

מעתה, יקשה עלינו להשית מעמד של ערב קבלן על יהודי שחתם על שטר שכולל את צמד המילים "ערבות אוואל", בעיקר עקב כך שאי אפשר לחייב אדם בדבר שלא התחייב בו. שהרי המילה "אוואל" אינה משמשת כביטוי לערב קבלן, ואם כן, מעולם לא התחייב הערב לשמש כערב קבלן (עמק המשפט ח"ב ס" ט"ז).

"הכל חייבים לקבוע עתים לתורה ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה".

אני מאמין משמע, אני מוכן ומזומן לפעול לפי אמונתי. יהודי יקר, קבע עיתים לתורה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

לעילוי נשמות

מרת **אלישבע שרה ארדן** ע"ה

ב"ר מאיר אליעזר ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשל"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמות

הרה"ח ר' **חיים אריה הנדלר** ז"ל

ב"ר משה יוסף ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשכ"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידיו הר"ר **אברהם הנדלר** ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל

לעילוי נשמות

הרב **אליעזר בצלאל יוסף** ז"ל בן האדמו"ר נתן דוד מפרצווא זצ"ל נלב"ע י"ז תמוז

ורעייתו מרת **בלה איטה** ע"ה בת ר' בן ציון ז"ל נלב"ע ט"ו תמוז **תנצב"ה**

הונצחו ע"י בנם **דוד ורבי רבינוביץ** שיחיו-פ"ת

נר ה' נשמת אדם

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029*

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

